

Čtenářská gramotnost

6. díl

Hra se čtenářem: co se skrývá mezi řádky?

Osmnáctidílný seriál MF DNES je určen žákům základních škol a jejich rodičům. Na ukázkách kvalitní beletrie a zadaných úloh se naučíte lépe porozumět textu, přemýšlet o něm a dobře ho využít, což se vám může hodit nejen při přijímacích.

ukázka

další horory z knihy

Velkolepý vstup (James Patterson)

Tohle je všechno, co si z té noci pamatuji, a přestože mi říkali, že to není možné, pamatuji si všechno naprosto přesně, jako ožvlý sen... Případala jsem si jako v pasti. Byl slyšet hrozivý křik. Kde to jsem? napadlo mě. V nějakém pevně uzavřeném prostoru. Nepředstavitelně jsem se bála. Snažila jsem se uklidnit, ale nešlo to. Všude kolem mě byla voda. Křik stále sílil a sílil. A přibližoval se. Ozval se zřetelný hlas. „Je to holka,“ zvolal. Najednou se vše utišilo. Pak náhle zaplnil místnost jiný hlas. Došlo mi, že můj vlastní. A křičela jsem jako mimino.

(Zdroj: Rich, Susan. Půlminutové horory: 72 příběhů, které vás nenechají spát. Praha: Mladá fronta, 2012.)

Gloria Whelanová: Příliš dlouhá procházka

Došel jsem příliš daleko, až jsem skončil v části města, kde všechny domy vypadaly opuštěně. Pouliční lampy se rozsvítily a já běhal od jednoho kruhu bílého světla k druhému a hledal něco, co by mi bylo povědomé. Nakonec, když jsem seznal, že jsem se dočista ztratil, jsem přišel k domu, kde pohyb záclon naznačoval, že není opuštěný. Doufal jsem, že se dozvím, kudy dál, a zaklepal jsem na dveře. Muž, který mi otevřel, byl mým příchodem až podezřele nadšen. Jako by na mě nebo někoho podobného čekal. Uvedl mě do temného pokoje. „Takže nikdo neví, že tu jsi,“ pronesl. Uslyšel jsem otočení klíče v zámku.

Daniel Ehrenhaft: Vyrážka

Vzbudilo mě svědění. Vytáhl jsem ruku zpod vyhřáté peřiny a poškrábal se na obličejí. Ucítil jsem chlupy. Zvláštní, pomyslel jsem si. Copak jsem se dnes neholil? Chtěl jsem ruku zastrčit zpátky, ale vtom mi došlo, že je mokrá. Byl jsem čím dál udivenější. Rozsvítil jsem lampičku a podíval se. Celá ruka byla pokrytá chlupy. A taky krví. Nehty byly najednou žluté a dlouhé. Vyskočil jsem z postele a běžel do koupelny. Podíval jsem se do zrcadla. Koukal na mě vlk. Zavrčel jsem a odhalil tesáky. Dostal jsem hroznou chuť běžet ven a lovit. Ani si nejsem jistý, jestli jsem zavřel dveře. Takový jsem měl hlad.

Zadání pro mladší čtenáře

- A Co se stalo?
- B Jak tomu rozumím?

Zadání pro starší čtenáře

- A Co se stalo?
- B Jak tomu rozumím?
- C Co udělal autor pro to, aby nás překvapil/pobavil/zmátl?
- D Jaké nám dává autor nápovědy pro luštění?

Zkuste si

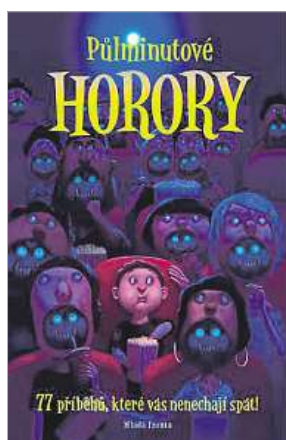
Vezmi si knihu, kterou právě čteš. Čti souvisle 15 minut. Všiml sis nějakého místa, kdy tě autor chtěl překvapit nebo zaujmout? Co přesně udělal? Povedlo se mu to? Podobně si můžeš přemýšlení o autorovi a jeho postupech vyzkoušet také při sledování filmu.

Tipy na čtení

Susan Rich Půlminutové horory

Sbírkou více než sedmdesáti krátkých příběhů mnoha autorů redigovala Susan Rich. V knize najdete kratičké povídky, komiksy i básně. Některé lze přečíst za slibovanou půlminutu, na některé člověk nepotřebuje ani deset vteřin. Většina převážně dětských „horůrků“ se snaží překvapit čtenáře vtipným rozuzlením a strašidelnou atmosférou, často však čtenáře znepokojí otevřený a nejednoznačný konec příběhu.

Antonio Tabucchi Sny o snech

Ve dvaceti krátkých příbězích si autor pohrává s částí životních příběhů některých slavných umělců a filozofů (např. Daidala, Ovidia, Villona, Stevenso- na, Freuda). Příběh- sen mu umožňuje naznačit známé rysy jejich tvorby nebo mezníky jejich života a zároveň spekulovat o jejich možných snech či nočních můrách. Nečteme suchá poučení ani fakta, ale příběhy postavené na obraznosti a humoru, příběhy, které poskytují dostatek prostoru pro přemýšlení o literární hře autora se čtenářem.

Ukázky možných odpovědí

MLADŠÍ ČTENÁŘI

Jak o tomto textu přemýšleli mladší čtenáři Marek a Honza

Marek si všiml jednotlivých nápověd a díky tomu porozuměl literární hříčce autora. A Dívka vyprávěla, že byla jako v pasti, kde byla všude voda, slyšela křik a hned po něm hlas: „Je to holka.“ A pak křičela jako mimino. B Křik byl rodičí matka. Past bylo její břicho. Ta dívka ten novorozenec.

Honza (stejně jako další žáci) se nechal zmást tónem příběhu. Předpokládal, že jde o horor nebo strašidelný příběh. Myslí, že jde o únos hlavní hrdinky a o její strach. Podle vlastní zkušenosti považuje past, uzavřený prostor a vodu za vodní nádrž. Dokonce si podle své zkušenosti představuje, že se příběh odehrává na podzim, v září, kdy bývá ve vodní nádrži málo vody. A Byla to holka, to vím, možná ji unesli a pak ji dali do nějaké místnosti, asi do vodní nádrže. Ta paní se hodně bála, tak asi začala křičet. B Ve vodní nádrži je málo vody jen na podzim, tak to asi bylo v září. Začala křičet. Ale neuvědomila si, že to byl její vlastní křik.

STARŠÍ ČTENÁŘI

Starší čtenáři snadněji odhalovali smysl příběhu. Dařilo se jim přemýšlet o spisovatelském řemeslu autora povídky - čím se snažil zmást čtenáře a kde naopak nechával nápovědy pro rozluštění. Pro mnohé čtenáře bylo i při pokročilejších čtenářských zkušenostech odhalení příběhu překvapivé.

A Malé mimino v břiše své matky, matka křičela, potom lékař řekl: „Je to holka.“ A tak se narodila. B Žena popisuje to, jak se narodila a jak to vypadalo při porodu, i když všichni říkají, že to není možné. C Psal to z pohledu toho dítěte a žádné dítě si nepamatuje, jak to vypadalo v břiše a jak probíhal porod. „Případala jsem si jako v pasti.“ „Kde to jsem? napadlo mě.“ Tohle všechno mi připadalo, jako by se to týkalo nějakého únosu. Zvolil si nezvyklou vyprávěčskou perspektivu. Krátká povídka, docela zvláštní, vypadá jako krátký horor pro menší děti. D „Je to holka.“ Na porodním sále, když se určuje pohlaví, tohle říkají. Některé fráze z porodního sálu, křik mimina. Přišla jsem na to podle: „Všude kolem mě byla voda.“ „Je to holka.“ „Křičela jsem jako mimino.“ V textu bylo u některých slov lehké rozluštění - byla v uzavřeném prostoru (rodila se), nemohla se uklidnit (protože byla mimino), křik sílil a sílil (matka křičela při porodu), místnost zaplnil jiný hlas, došlo mi, že můj vlastní (křik narozeného dítěte).

Uvědomte si

Kdo často čte příběhy a přemýšlí o nich, má velkou výhodu: Daří se mu číst i svět kolem sebe. Ví, že různé autorské finty mohou používat také filmaři, novináři i tvůrci reklam. A ne vždy jim jde o hru a vzájemné potěšení.

Stranu připravil čtenářský tým projektu Pomáháme školám k úspěchu rodinné nadace Renáty a Petra Kellnerových a redaktorka MF DNES Bohdana Jarošová.

» PŘÍŠTĚ

Řekni to obrazem